

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 109/210-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. O., M., a V. O., B., zastúpených advokátkou JUDr. J. F., B., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami Okresného súdu Komárno sp. zn. 9 C 128/2007 z 11. mája 2009 a Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 Co/188/2009 z 9. decembra 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. O. a V. O. **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. februára 2010 doručená sťažnosť M. O. a V. O. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a ich základných

práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 C 128/2007 z 11. mája 2009 a Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co/188/2009 z 9. decembra 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa pôvodne domáhali žalobou na okresnom súde vrátenia pôžičky v sume 170 000 Sk. Okresný súd po vykonaní dokazovania ich žalobu rozsudkom sp. zn. 9 C 128/2007 z 11. mája 2009 v časti zamietol a v časti (o zaplatenie 35 038 Sk, teda 11 163,04 €) po ich návrhu prednesenom na pojednávaní konanom 28. novembra 2007 zastavil.

Proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie v časti, v ktorej bola ich žaloba zamietnutá. V ňom poukázali po podrobnom opísaní rozhodujúcich skutočností ich prípadu najmä na to, že *„súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam“*, a tiež tvrdili, že rozhodnutie okresného súdu *„vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci“*. Súčasne žiadali krajský súd, aby rozsudok prvostupňového súdu zrušil *„ako vecne i právne nesprávny podľa § 221 OSP“* a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd však rozhodol o ich odvolaní jednak bez nariadenia pojednávania, čím došlo k tomu *„že neboli splnené podmienky pre konanie bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 OSP) a takto bola sťažovateľom odňatá možnosť pred odvolacím súdom relevantne konať. To je prvá protiústavnosť v konaní porušovateľa základných práv (citujeme z čl. 48 ods. 2 Ústavy SR: „... každý má právo aby sa jeho vec prerokovala...v jeho prítomnosti...“*.

Ďalšou skutočnosťou, ktorá mala mať podľa sťažovateľov za následok aj porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bola tá, že aj keď v konaní skutočne bolo preukázané poskytnutie pôžičky zo strany sťažovateľov žalovanému v prvom rade a svedok v konaní *„jednoznačne poprel, že by dostával peniaze od p. Z. C.“*

teda bola na strane p. Z. C. v tejto súvislosti vylúčená akási jeho úloha kuriéra, či sprostredkovateľa“, krajský súd „dokazovanie nedoplnil, ani vec nevrátil prvostupňovému Okresnému súdu v Komárne (porušovateľovi 1) na doplnenie dokazovania“, čím im odňal „možnosť dôkazy navrhovať, byť prítomný na vykonávaní dokazovania (§ 122 ods. 1 OSP), vrátane práva klásť svedkom a účastníkom otázky (§ 126 ods. 3 OSP) a k navrhovaným a už vykonávaným dôkazom sa vyjadrovať (§ 123 a § 129 ods. 1 OSP)... Pokiaľ sa tak nestalo, je takéto pochybenie možné označiť ako postup súdu, ktorým bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom - IV.ÚS 130/2003“.

Okrem týchto skutočností sťažovatelia tvrdia, že rozhodnutie krajského súdu je tiež arbitrárne, pretože *„odvolací súd - v napadnutom rozsudku právne adekvátne nereagoval na výhrady sťažovateľov, spochybňujúce zákonnosť prvostupňového súdneho konania pred OS v Komárne“.*

Súčasne v sťažnosti uvádzajú, *„že v záujme legitímneho vyčerpania mimoriadnych opravných prostriedkov, ale i v záujme pohybovať sa v rámci zákonných lehôt, podali sťažovatelia aj podnet GP SR“.*

Sťažovatelia v závere navrhli, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo M. O. a jeho manželky V. O. priznané čl. 1 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené rozhodnutím Okresného súdu v Komárne v konaní vedenom pod sp. zn.: č. 9 C 128/2007 a rozhodnutím Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod č. 5 Co 188/2009.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozhodnutie Okresného súdu v Komárne v konaní vedenom pod sp. zn.: č. 9 C 128/2007 a rozhodnutie Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod č. 5 Co 188/2009 a vec vracia na ďalšie konanie Okresnému súdu v Komárne.

3. Okresný súd v Komárne a Krajský súd v Nitre sú povinné spoločne a nerozdielne uhradiť manželom M. O. a V. O. trovy konania...“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti, alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

1. Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v jeho právomoci preskúmanie napadnutého rozsudku okresného súdu, pretože na základe podaného odvolania to patrilo do právomoci krajského súdu. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia proti (v sťažnosti) namietanému rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. 9 C 128/2007 z 11. mája 2009 podali riadny opravný prostriedok 25. mája 2009 – odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd. Ústavný súd preto nemá právomoc na konanie o tej časti sťažnosti, v ktorej sa namieta porušenie práv sťažovateľov predmetným rozsudkom okresného súdu. Sťažnosť preto v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. Obdobne ústavný súd odmietol i časť sťažnosti sťažovateľov, ktorou namietajú rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co/188/2009 z 9. decembra 2009 a jeho postup pri vykonávaní dokazovania (hodnotení skutkového stavu) a z toho vyplývajúcich právnych záverov z dôvodu, že sa im javia ako arbitrárne. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených príloh totiž vyplýva, že v danom prípade sťažovatelia nevyčerпали všetky prostriedky, ktoré im zákon na ochranu ich základných práv a slobôd v systéme všeobecných súdov účinne poskytuje, keďže nepodali dovolanie proti namietanému rozhodnutiu krajského súdu, a to napriek tomu, že v sťažnosti tvrdený dôvod (odňatá možnosť konať pred súdom) je dovolacím dôvodom podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) (k podobným záverom už ústavný súd dospel vo veciach napr. III. ÚS 88/02, I. ÚS 61/07, I. ÚS 244/07, III. ÚS 26/09).

Podľa uvedenej právnej normy dovolanie je tiež prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Sťažovatelia sa v petite svojej sťažnosti domáhajú vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 ústavy, ako aj svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a v odôvodnení sťažnosti i ochrany svojho základného práva byť prítomný na pojednávaní a základného práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy), ktoré bolo spôsobené postupom krajského súdu tým, že ten bez ďalšieho dokazovania a v ich neprítomnosti bez toho, aby sa mohli vyjadriť k spôsobu hodnotenia dôkazov okresným súdom na základe ich podaného odvolania, rozhodol o zamietnutí žaloby tým, že potvrdil rozhodnutie okresného súdu.

Podľa § 236 ods. 1 OSP dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa ustálenej súdnej praxe proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie v prípadoch uvedených v § 237 OSP. Ide o prípady závažných nedostatkov konania, keď je dovolanie prípustné, aj keď nie sú splnené podmienky uvedené v § 239 OSP. Okrem iného ide aj o prípad, ak bola postupom súdu účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP].

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle stabilnej súdnej praxe (pozri napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. septembra 2001 sp. zn. 5 Cdo 102/01) rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím (II. ÚS 102/04).

V inej veci najvyšší súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol (rozsudok najvyššieho súdu z 28. februára 2001 sp. zn. 2 Cdo 114/2000): „Podľa § 237 písm. f) O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, a tiež zakladá samostatný dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a) O. s. p. aj vtedy, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.“

Dovolací súd má vždy povinnosť prihliadnuť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 OSP a popri skúmaní podmienok prípustnosti podľa § 238 a § 239 OSP sa vždy zaoberá aj prípadnou prípustnosťou dovolania z dôvodu závažných procesných väd konania vymenovaných v § 237 OSP (obdobne napr. I. ÚS 136/08).

Podľa stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napr. IV. ÚS 49/05, II. ÚS 73/05, I. ÚS 79/07).

Sťažovatelia v sťažnosti výslovne uvádzajú, že im v napadnutom konaní bola postupom odvolacieho súdu odňatá možnosť konať pred súdom z viacerých dôvodov, čo je v danom prípade dovolacím dôvodom proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP. Z obsahu sťažnosti sa dá vyvodiť, že sťažovatelia nevyužili možnosť podania tohto mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý im Občiansky súdny poriadok poskytuje na ochranu ich práv, a priamo sa obrátili so sťažnosťou na ústavný súd (hoci uviedli, že súčasne podali podnet Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na podanie mimoriadneho dovolania, ktorý aj priložili k svojej sťažnosti).

Právomoc Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako dovolacieho súdu rozhodnúť o námietke sťažovateľov založenej na argumentácii, že im bola odvolacím súdom odňatá „*možnosť konať pred súdom*“, uplatnenej aj v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, vzhľadom na princíp subsidiarity vylučuje, aby o nej rozhodoval ústavný súd. Ústava ani zákon o ústavnom súde (§ 53 ods. 1) nepripúšťajú, aby si účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušení základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých účastníkovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy ešte predtým, ako sa obráti na ústavný súd (obdobne IV. ÚS 163/09).

Keďže proti rozhodnutiu odvolacieho súdu bolo možné zo sťažovateľmi tvrdeného dôvodu podať dovolanie [§ 237 písm. f) OSP], právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľov mal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, čím bola zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu konať o tejto otázke.

Z uvedených dôvodov bola preto táto časť sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania uznesením

odmietnutá pre neprípustnosť (čl. 127 ods. 1 ústavy v spojení s § 25 ods. 2 a § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uplatnenými v ich sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2010